

Adatok a Baróti-hegység nagygombáinak ismeretéhez

Hozzáadta: PÁL-FÁM Ferenc

A Baróti-hegység Sepsiszentgyörgy várostól nyugatra és északnyugatra helyezkedik el. Geológiailag főleg krétakori homokkővek, de kisebb mennyiségben agyagok, márgák, mészmárgák és konglomerátok alkotják (KISGYÁR-GY & KÓNYA, 1973). A hegység talajtanilag változatos. Alapvetően barna erdőtalajok és podzolosodott barna erdőtalajok jellemzik, de előfordulnak podzolos váztalajok és ánttalajok is (TOMPA & FÉDER, 1973). Vízrajzilag az Olt vízgyűjtő medencéhez tartozik, számos patak ered a hegységből: Gohán-, Barót-, Ajta-, Szemerja-, Illye-, Debren-, Nagy-patak (KISGYÁR-GY & KÓNYA, 1973).

A Baróti-hegység Sepsiszentgyörgy várostól nyugatra és északnyugatra helyezkedik el. Geológiailag főleg krétakori homokkővek, de kisebb mennyiségben agyagok, márgák, mészmárgák és konglomerátok alkotják (KISGYÁR-GY & KÓNYA, 1973). A hegység talajtanilag változatos. Alapvetően barna erdőtalajok és podzolosodott barna erdőtalajok jellemzik, de előfordulnak podzolos váztalajok és ánttalajok is (TOMPA & FÉDER, 1973). Vízrajzilag az Olt vízgyűjtő medencéhez tartozik, számos patak ered a hegységből: Gohán-, Barót-, Ajta-, Szemerja-, Illye-, Debren-, Nagy-patak (KISGYÁR-GY & KÓNYA, 1973).

A hegységet a nyugati nedves szeleknek kitett hegyvidéki klíma jellemzi. Az éves középhőmérséklet 4°C (0-4°C hegytetőn, 4-6°C a völgyekben). A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -4°C a hegytetőn, -6°C a völgyekben, a legmelegebb (július) pedig 14°C a hegytetőn, 16°C a völgyekben. Az éves átlagos csapadékmennyiség 600-700 mm, ami a fenti hőmérsékleti adatok társulásban nedves klímát jelent (PEAHÁ, 1974).

Vegetáció szempontjából a hegység a tölgyes (peremvidék), gyertyános-tölgyes és bükkös (hegyoldalak, hegytető) zónában helyezkedik el. A legjellemzőbb, nagy területet borító zonális növényársulások: a bükkös /Symphyto cordato- Fagetum Vida 1959 siculum Soó (1944) 1964/; a gyertyános-bükkös /Carpino-Fagetum Paucă 1941 siculum Soó 1944/; a gyertyános-tölgyes /Quercus (petraeae)- Carpinetum Soó et Pócs 1957 transsilvanicum Soó 1957/; és a hegyisásos kocsánytalan tölgyes /Carici montanae- Quercetum petraeae Gergely 1962/. Az edafikus erdők közül nagy területet borítanak a mészkővel kocsánytalan tölgyes /Luzulo (albidae)- Quercetum petraeae (Hilitzer 1932) Pass. 1953 transsilvanicum Gergely 1962, Soó 1962/ állományai. Ezek mellett kisebb állományokban a patakparti rekettyefűz cserjések /Calamagrosti-Salicetum cinerea Soó et Zólyomi (1952) 1955/ és fűzesek /Salicetum albae-fragilis Issler 1926/, valamint a meredekebb oldalakon a Luzulo- Quercus- Carpinetum Soó 1957 fagetosum társulások is képviselvek (GERGELY et al., 1973).

A Székelyföld nagy részéhez hasonlóan a Baróti-hegység mikológiai feltárása is mindössze szórványos adatokra szorítkozik. Az első dokumentált adatok 1968-ból származnak: BABOS (1968) két adatot közlő Sugásfűrdőről, SILAGHI & LÁSZLÓ (1968) pedig 5 adatot, Sugásfűrdőről és Málnásfűrdőről. László 1970-ben 22 fajt dokumentált, szintén az előbbi két helységről. Ugyanő 1972-ben 19 fajt, 1975-ben 2 fajt, 1979-ben 6 fajt, míg 1984-ben 7 fajt dokumentált, ugyancsak Sugásfűrdőről és Málnásfűrdőről (LÁSZLÓ 1972, 1975, 1979, 1984). Ezeket kivéve a hegység két fajt tartalmaz LÁSZLÓ & PÁZMÁNY (1976) és egy fajt PÁZMÁNY & LÁSZLÓ (1981) munkája. Így összesen 65 faj 66 előfordulási adata ismert a hegységből (lásd fűggelék).

Anyag, módszer

A Baróti-hegység egyes területeit 1997-ben kezdtem vizsgálni. A terület jellemző erdőársulásai közül a gyertyános-bükkös és a gyertyános-tölgyest vizsgáltam, emellett szórványos adatokat gyűjtöttem lucfűtetvényből és gyepekről is. A közlő adatok 5 terepnap eredményeképpen kerültek begyűjtésre és a nyári fruktifikációs periódus jellemzik. Az adatok dokumentációja fungáriummal történt, emellett sok esetben fotóval és leírással is. A határozáshoz a következő alapmunkákat használtam: BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-1995), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÄRICH (1989). A távlati tervek között szerepel a hegység gombavilágának részletesebb feltárása (minden jellemző élőhely vizsgálata), valamint az őszi termőtestképzési periódusban elvégzendő vizsgálatok is.

Eredmények

A hegységből összesen 89 faj 147 adatát dokumentáltam (táblázat). A fajok közül 72 új a hegységre nézve. A Székelyföldre új fajok: *Agaricus luteomaculatus*, *Artomyces pyxidatus*, *Chondrostereum purpureum*, *Crepidotus applanatus*, *Lactarius circellatus*, *Marasmiellus ramealis*, *Mutinus caninus*, *Polyporus mori*, *Ripartites tricholoma*, *Xerocomus pruinatus*.

A begyűjtött fajok (a számok az előfordulásokat jelzik).
List of species documented (numbers= occurrence data).

GYB= Carpino-Fagetum Paucă 1941 siculum Soó 1944; GYT= Querco (petraeae)- Carpinetum Soó et Pócs 1957 transsilvanicum Soó 1957; LUC= Piceetum cultum; GYEP= grassland.

Irodalom

- BABOS M., LÁSZLÓ K., SILAGHI GH. (1968): Contribuții la cunoașterea macromicetelor rare din România. Studii 9 cercetări biologice, Seria Botanică, 20/3: 197-202.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995): Fungi of Switzerland. Vol.1-4. Mykologia, Luzern.
- GERGELY J., FÜZI J., MÁRTON A. (1973): Kovászna megye vegetációja. In: RÁCZ G., FÜZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 66-135.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds, 1992, 1997): Nordic Macromycetes. Vol. 2-3. Nordsvamp, Copenhagen.
- JÄÄLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi. Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KISGYÁR-GY Z., KÓNYA Á. (1973): Kovászna megye földrajz-földtani jellemzése. In: RÁCZ G., FÜZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 9-14.
- KRIEGLSTEINER G. J. (1991-1993): Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands. Band 1-2. Ulmer, Stuttgart.
- LÁSZLÓ K. (1970): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta, Sepsiszentgyörgy: 63-74.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R. S. România. Aluta, Sepsiszentgyörgy: 41-60.
- LÁSZLÓ K. (1975): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta, Sepsiszentgyörgy: 463-468.
- LÁSZLÓ K. (1979): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta, Sepsiszentgyörgy: 415-419.
- LÁSZLÓ K. (1984): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben. Mikológiai Közlemények, 1984/1: 9-25.
- LÁSZLÓ K., PÁZMÁNY D. (1976): Selten Pilze aus Rumänien. Zeitschrift für Pilzkunde 42: 179-184.
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi. Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- PÁZMÁNY D., LÁSZLÓ K. (1982): Selten Pilze aus Rumänien. III. Not. Bot. Hort. Agrobot. Cluj 11: 31-53.
- PEAHÁ M. (szerk. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.
- SILAGHI GH., LÁSZLÓ K. (1968): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din România. Contr. Bot., Cluj: 109-117.
- TOMPA E., FÉDER Z. (1973): Talajtípusok Kovászna megyében. In: RÁCZ G., FÜZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 15-17.
- [HTTP://haromszek.8m.net/termeszeti.html](http://haromszek.8m.net/termeszeti.html)
- [HTTP://mek.oszk.hu/00000/00060/#Pallas_nagy_lexikona](http://mek.oszk.hu/00000/00060/#Pallas_nagy_lexikona), html verzió.

Földrajzi adatok. A Baróti-hegységből ismert szakirodalmi adatok a referenciákkal. Nomenklaturai revízió Krieglsteiner (1991-1993) alapján.

Appendix. Literary data known from the territory with cited references. Nomenclatural revision after Krieglsteiner (1991-1993).

Abstract: Contribution to the knowledge of macrofungi of Baróti Mts., Székelyföld, Transylvania

Introduction: The Baróti Mts. is situated west and northwest from Sepsiszentgyörgy city. Its borders are Barcaság (south), Baróti-basin and Persányi Mts. (west), Hargita Mts. (north) and Bodoki Mts. (east). Its highest peak is Gárgő (1017 m). The mountains belong to the Transylvanian trachite mountain chain (PALLAS). It is one of the members of the folded mountains of middle group of Eastern Carpathians (<http://HAROMSZEK.8m.net/termeszeti.html>). The mountains are composed mainly by sandstones from cretaceous period, but clays, marls, calcareous marls and conglomerates also occurs in smallest patches (KISGYÁR-GY & KÓNYA 1973). The main soil types are brown forest soils and podzolic brown forest soils, but lithosol and alluvial soils also occur (TOMPA & FÉDER 1973). Hydrographically the area belongs to Olt river basin with many creeks: Gohán-, Barót-, Ajta-, Szemerja-, Illye-, Debren-, Nagy-creek (KISGYÁR-GY & KÓNYA 1973). Its climate is montane, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are 4°C (0-4°C in peaks, 4-6°C in valleys). The coldest month is January with average temperatures -4°C in peaks, -6°C in valleys, while the warmest month is July with average temperatures 14°C in peaks, 16°C in valleys. The main yearly precipitation is 600-700 mm, resulting a wet climate combined with the temperature values above (PEAHÁ 1974). The area belongs to oak (on the borders), hornbeam-oak and beech (on upper regions) forest regions. The characteristic climax forest associations are: beech forests /Symphyto cordato- Fagetum Vida 1959 siculum Soó (1944) 1964/; hornbeam-beech forests /Carpino-Fagetum Paucă 1941 siculum Soó 1944/; hornbeam-oak forests /Querco (petraeae)- Carpinetum Soó et Pócs 1957 transsilvanicum Soó 1957/; and oak forests /Carici montanae- Quercetum petraeae Gergely 1962/. Edaphic forest types are calcifuge oak forests /Luzulo (albidae)- Quercetum petraeae (Hilitzer 1932) Pass. 1953 transsilvanicum Gergely 1962, Soó 1962/ whose stands are occupying significant areas. Beside, other edaphic forests are Calamagrosti-Salicetum cinereae Soó et Zólyomi (1952) 1955 and Salicetum albae-fragilis Issler 1926 in small patches near the creeks, as well as Luzulo- Querco- Carpinetum Soó 1957 fagetosum on abrupt slopes (GERGELY et al. 1973). Similar to Székelyföld, the

mycological exploration of Baróti Mts. is poor, concerning only a few sporadic macrofungi data. The first documented data are published by BABOS (1968), two occurrence data from Sugásfőrdő and SILAGHI & LÁSZLÓ (1968), 5 data from Sugásfőrdő and Málnásfőrdő. The majority of literary data is connected to the publications of László: 22 species in 1970, 19 in 1972, 2 in 1975, 6 in 1979 and 7 in 1984, all from Sugásfőrdő and Málnásfőrdő (LÁSZLÓ 1972, 1975, 1979, 1984). Beside, another two species were documented by LÁSZLÓ & PÁZMÁNY (1976) and another species by PÁZMÁNY & LÁSZLÓ (1981). Summarising, totally 65 species were documented from the area with 66 occurrence data (see appendix).

Material and methods: Field surveys have been started from 1997 in Baróti Mts. From the characteristic forest types the hornbeam-beech and beech forest stands were examined, but sporadic data have been collected from spruce plantations and grasslands, too. The documented data have been collected during 5 field surveys representing the summer fructification period. All species collected have been documented with fungaria, in many cases with photo and description, too. Identifications have been made using the following basic literature: BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-1995), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÄGLICH (1989). Forthcoming plans have been made to a detailed investigation of macrofungi in the area. Results: A number of 89 species have been documented from the area with 147 occurrence data (table). From these species 72 are new from the Baróti Mts. Species new from Székelyföld are: *Agaricus luteomaculatus*, *Artomyces pyxidatus*, *Chondrostereum purpureum*, *Crepidotus applanatus*, *Lactarius circellatus*, *Marasmiellus ramealis*, *Mutinus caninus*, *Polyporus mori*, *Ripartites tricholoma*, *Xerocomus pruinosus*. ACTA Siculica 2005/1 (a Dökeleti Intézet és a Digital Studio periodikája)

Â

Â